

Torbjörn vill skapa snyggare hjälpmedel

Torbjörn Andersson är reumatiker sedan barnsben. Hans brukarperspektiv på handikapphjälpmedel har djup.

I vår tar han efter fem års studier i produktutveckling sin masterexamen som industridesigner på Högskolan för design och konsthantverk HDK i Göteborg. Sen ska han göra snyggare hjälpmedel.

Sin unika kompetens med en kombination av personliga erfarenheter av handikapphjälpmedel och kvalificerade designkunskaper ämnar han satsa på att skapa snyggare, fler och billigare handikappprodukter.

Och han räknar med att hans reumatism kommer att räknas som en konkurrensfördel för honom som produktutvecklare.

Under en period när Torbjörn arbetade intensivt vid datorn behövde han ett handledsstöd och fick ett av sin arbetsterapeut.

– Det var laxrosa. Det var så fult. Jag behövde det men det blev lig-gande precis som många andra hjälpmedel gjort under mitt liv. Hjälpmed-len var bra men eftersom de var fula ville jag inte använda dem.

Man ska vara stolt över sina hjälpmedel

– Använder man inte hjälpmedlet för att det är för fult har det ju ingen funktion alls. Hur hjälpmedlen ser ut har alltså stor betydelse. Skönhet är också funktion.

– Man ska vara stolt över sina hjälpmedel!

När Torbjörn tog upp sitt problem med det fula laxrosa handledsstödet fick han veta att problem med fula hjälpmedel inte var helt okänt.

– För att få barn att använda handledsstöd får de välja en glad färg på stödet och sedan färgar arbetsterapeuten in det i den färg barnet vill ha.

Att handikapphjälpmedel ofta är klumpiga och fula tror han delvis



beror på att den rent tekniska funktionaliteten har fått för stor plats och att tillverkare och inköpare ofta inte inser att också skönhet är funktion.

Praktiskt taget alla kryckor i Sverige är grå, likadana och har bra funktion men är nästan aldrig smäckra i läckra färger som kryckor i till exempel Italien ofta är.

Pris och funktion viktigast

Men det beror inte bara på att kryckutvecklarna i Sverige är fantasi-lösa och låter den tekniska funktionen

dominera framför snygg design, säger Torbjörn.

– Kryckorna köps ju in centralt via hjälpmedelscentralerna och lånas ut. Det har inte funnits någon konkurrens. När jag nyligen var i Kanada fanns det stora butiker med sjukvårdsartiklar och hjälpmedel med stor variation på utbudet. Det har ju inte vi eftersom vi inte köper hjälpmedel själva utan får produkterna via hjälpmedels-centralerna, som främst ser på pris och funktion och köper stora partier.

Marknaden för handikapp-hjälpmedel är liten och oftast tillver-



Alla kryckor i Sverige är grå. Varför fattar inte inköparna att också skönheten kan ha en funktion?



Använder man inte hjälpmedlen för att det är för fula, så har de ju ingen funktion, tycker Torbjörn.

När man utvecklar en handikappprodukt bör man samtidigt fundera om den inte också kan användas av icke handikappade. Då blir det billigare, som denna grästrimmer.

kas hjälpmedlen i små serier. Produkterna blir då dyra och sortimentet begränsat.

– Men det finns många fler produkter än handikappprodukterna som handikappade kan använda. Kraven på ergonomiska produkter är ofta desamma som för handikapphjälpmedel. Här tänker jag till exempel på Bachos verktyg i Ergoserien, bland annat skiftnyckel och tänger. Man kan önska att arbetsterapeuterna skaffade sig överblick över de ergonomiska produkterna. Det skulle ge handikappade fler hjälpmedel att välja på.

Innan Torbjörn i januari 2002 påbörjade sitt examensjobb, skaffade han sig spetskompetens i ergonomi på Göteborgs tekniska högskola Chalmers institution för ergonomi, människa-teknik.

En vanlig hoj med extra fjädring

De reumatiska smärtorna har kommit och gått genom åren. Just nu har Torbjörn inskränkt rörlighet på grund av att han har ont i en höft och vissa dagar har han svårt att klara att gå mer än 50-100 meter utan hjälpmedel.

En vanlig fräck mountainbikecykel

i 6 000-kronorklassen med många växlar som gör den lättcyklad räddar situationen.

– Jag slipper springa efter bussen som jag ändå inte kan.... säger han med ett vargflin.

– Och när jag går omkring i stan är den ett stöd som inte signalerar handikapp med stora bokstäver.

Men vägen mellan Torbjörns bostad högt uppe vid Redbergplatsen i östra Göteborg och högskolan mitt i centrala stan består av ett antal gropar, asfaltskarvar och gatstensläggningar. Guppen skickar stötar genom kroppen



För att undvika guppen i gatan har Torbjörn satt extra fjädring på sin cykel. Fräckt, snyggt och bra.



Det här ska bli en skärbräda - men än är det mycket arbete kvar innan den blir funktionell.



och in i höften. Det gör ont.

– Här har jag satt på en vanlig extra fjädring för att cykeln ska gå mjukare, säger han och pekar på en konstruktion med en svart gummibalg på framgaffeln.

Handikappanpassningen av cykeln signalerar inte handikappanpassning utan ser bara ut som en fräck svart detalj till på hojen.

Handikappprodukter till alla sänker priserna

Många handikapphjälpmedel kan göra livet bekvämare för icke handikappade också. TV:ns fjärrkontroll är ett exempel. Den ökar livskvaliteten för den som inte kan gå ledigt mellan soffan och TV:n. För den icke handikappade är fjärrkontrollen en bekväm detalj i vardagslivet.

– När man utvecklar en handikapprodukt bör man samtidigt fundera över om den inte också kan ha en marknad för icke handikappade. Ju större serier hjälpmedel tillverkas i desto billigare blir ju produkterna.

Under de snart fem åren på designhögskolan har Torbjörn hunnit utveckla och konstruera en rad produkter. I en föreläsningssal intill HDK:s elevateljéer finns två av hans alster. Han visar en grästrimmer och så

examensjobbet för kandidatexamen som designer.

– Den här skärbrädan är för handikappade. Hmmm... Jag är stolt över formen men den är inte färdigutvecklad utan bara en första prototyp, säger han.

Viktigaste lärdomen av jobbet med skärbrädan var annars att han upptäckte att det är svårt att få fram information om handikapphjälpmedel och hur de fungerar för handikappade.

– Det finns nästan ingen statistik. Arbetsterapeuterna skulle kunna föra statistik som visar om hjälpmedel är bra eller dåliga men där sätter patientsekretessen hinder i vägen.

– Och det finns inga givna kanaler mellan brukare och tillverkare. Designers och tillverkare får hålla sig med egna brukarkontakter och det brukar vara några få personer och inte ett representativt urval.

Ska bli egen företagare

Torbjörn tjuvstartade som industri-designer redan förra sommaren när han deltog i ett stort västsvenskt designprojekt. Elever på HDK erbjöd företag i västra Sverige designkonsultation under 80 timmar för bara 10 000 kronor med EU-bidrag.

Torbjörn ritade en receptionsdisk

till en simhall i Skövde. Hans förslag godkändes av arkitekten och disken kommer troligen att byggas inom kort.

– Det ska bli kul att se. Handikappanpassningen består framför allt i att man kan ta sig fram till receptionsdisken med rullstol. Hela miljön i simhallens entré är öppen och handikappvänlig och man tar sig rakt in med ett kortsystem och behöver bara använda receptionen när man köper nytt kort. Våldigt bra!

Bara 17 procent av Sveriges industridesigners är anställda. Resten är egna företagare så Torbjörn räknar med att på sikt bli egenföretagare men först hoppas han på att få jobb i ett designföretag.

– Förutom handikapphjälpmedel kommer jag att inrikta mig på design av medicinsk utrustning, säger han.

Torbjörn är 25 år. Han har kunskaper, självförtroende och utstrålar stor positiv energi.

Allt talar alltså för att vi inom de närmaste åren kan vänta oss att det börjar dyka upp snyggare, fler och billigare handikapphjälpmedel signerade Torbjörn Andersson.

Text Gunilla Mosén